

Notitie ‘Stavaza Klimaatvisie 2020 en relevante ontwikkelingen’

Aan: Gemeenteraad Buren
Notitie door: medewerkers duurzaamheid
Martine de Bas, portefeuillehouder duurzaamheid

Onderwerp: Klimaatvisie 2020

Zaak/documentnummer: D.216244

Geheim: Nee

Inhoud van deze notitie

1. Aanleiding voor deze notitie.....	1
2. Voortgang acties uit Klimaatvisie 2020.....	2
3. Welke ontwikkelingen we zien	3
4. Conclusie: de klimaatvisie is verouderd	3
5. Vervolg: beeldvormende avond over vijf thema's	4
5.1. Lokale initiatieven en de rol van de gemeente	4
5.2. De gemeentelijke rol in het warmteprogramma en wijkuitvoeringsplannen	4
5.3. Inclusieve transities: iedereen doet mee?!?	4
5.4. Ketensamenwerking in de circulaire economie	5
5.5. Groeiende aandacht voor klimaatadaptatie en leefbaarheid	5
6. Vervolg op de beeldvormende avond	5

1. Aanleiding voor deze notitie

Op 21 januari 2020 is het coalitieakkoord 2020-2022 vastgesteld met duurzaamheid en klimaat als strategische opgave. Op 19 mei 2020 stelde uw raad [de klimaatvisie Buren](#) vast. Deze visie geeft lokaal invulling aan het Klimaatakkoord en de Klimaatwet en daarmee richting aan onze activiteiten op het gebied van duurzaamheid en klimaat. Ook in het coalitieakkoord 2022 – 2026 “Samen voor het Buren van morgen” heeft duurzaamheid een plaats gekregen. We zijn inmiddels vijf jaar verder dan de eerste klimaatvisie. De wereld is flink veranderd. Denk aan geo-politieke ontwikkelingen, een vol stroomnet en scherpere wetgeving op bijvoorbeeld circulaire economie. Ook worden de effecten van klimaatverandering steeds duidelijker met wateroverlast, watertekorten en hitte. En daarmee is er meer aandacht voor klimaatadaptatie. Dit zijn thema's waar we niet meer omheen kunnen. Door uw raad vroegtijdig mee te nemen in ontwikkelingen en dilemma's, bent u vroegtijdig geïnformeerd en kunt u anticiperen op besluitvorming.

Uitnodiging voor een beeldvormende avond op 11 juni

We nodigen u uit voor een beeldvormende avond op 11 juni waarin we u meenemen in de stand van zaken rond de klimaatvisie uit 2020. En waarin we u uitnodigen om vijf belangrijke duurzaamheidsthema's en uw gewenste betrokkenheid daarbij verder met elkaar te verkennen. We schetsen daarbij ook een aantal toekomstige dilemma's en of het voordeel biedt ons alvast voor te bereiden. Het gaat deze avond niet om een inhoudelijke discussie, maar over de vraag:

Op welke wijze wilt u vanuit uw kaderstellende, controlerende en/of volksvertegenwoordigende rol als raad betrokken worden bij deze thema's?

We nodigen u uit om alvast na te denken over deze vraag. Deze notitie kunt u doornemen als voorbereiding op deze avond. De notitie:

- Geeft een terugblik en overzicht van de realisatie van de klimaatvisie 2020 (hoofdstuk 2)
- Geeft een overzicht van recente ontwikkelingen (hoofdstuk 3)
- Schetst een conclusie over de Klimaatvisie 2020 (hoofdstuk 4)
- Geeft een verdieping op de vijf te verkennen thema's voor 11 juni (hoofdstuk 5)
- Schets een vervolg na de beeldvormende avond van 11 juni (hoofdstuk 6)

2. Voortgang acties uit Klimaatvisie 2020

De Klimaatvisie gaat uit van een aantal hoofdthema's: de energietransitie (grootschalige energieopwek), energiebesparing (woningen en bedrijfspanden), warmtevisie (verwarming woningen en bedrijven), klimaatadaptatie, circulaire economie en verduurzaming eigen organisatie. De klimaatvisie stelt als hoofddoelen: In 2030 reductie CO₂-uitstoot van 55% t.o.v. de uitstoot van 1990 en in 2050 als gemeente klimaatneutraal zijn.

In [bijlage 1](#) staan de subdoelen uit de klimaatvisie 2020 en de stand van zaken wat betreft de realisatie. Een aantal kanttekeningen bij de gestelde doelen zijn:

- Ze zijn voornamelijk gericht op de beperking van CO₂-uitstoot.
- Ze zijn – zoals ook een uitgangspunt in de klimaatvisie – ambitieus maar weinig concreet.
- Sommige doelen zijn niet meer actueel, vanwege nieuwe ontwikkelingen of andere afspraken regionaal of lokaal.

Algemeen samenvattend beeld van de realisatie

Beleidsstukken zijn ontwikkeld, pilots uitgevoerd, projecten en uitvoeringsplannen gestart. De nodige communicatie en participatie is ingericht. Inwoners worden actief betrokken via werkgroepen warmte, klankbordgroep en de nieuwsbrief. Zo is ook met verschillende stakeholders verbinding gelegd en zijn er samenwerkingen ontstaan, bijvoorbeeld met eCoBuren en lokale initiatieven. Mede daardoor hebben we nieuwe ervaringen en kennis opgedaan rond duurzaamheid.

De meeste punten uit de klimaatvisie zijn uitgevoerd, gestart en/of een doorlopend proces geworden. Twee acties die niet zijn afgerond / gestart:

- Adviescommissies duurzaamheid per kern (doel 4 in 2022)
*Was niet haalbaar per kern i.v.m. personele inzet voor organisatie en begeleiding.
Er zijn wel een gemeente brede klankbordgroep warmte en inwonersgroepen warmte opgericht.*
- Onderzoek naar kennis en innovatiecentrum verduurzaming fruitteelt, opzetten lokale innovatie commissie, inzet van onderwijs bij innovatie.
Wordt regionaal uitgevoerd, energielessen bij basisscholen worden door NME Betuwe ingevuld.

De recente midterm review geeft hetzelfde beeld als de samenvatting van de realisatie: de omschreven acties zijn afgerond of lopen conform of voor op planning (ook als het nog niet is afgerond). Maar zijn we er dan al? Nee, er is nog veel te doen om de gestelde klimaatdoelen voor CO₂-reductie te halen en onze gemeente voor te bereiden op de gevolgen van klimaatverandering.

3. Welke ontwikkelingen we zien

De wereld van duurzaamheid is voortdurend en snel in beweging. We houden ontwikkelingen nauwlettend in de gaten. Een overzicht van welke ontwikkelingen we zien, vindt u hieronder:

Algemeen

- Netcongestie
- Nieuw energiesysteem, Local4Local, energiegemeenschappen, de gemeentelijke rol, etc.
- Meer aandacht voor effecten van o.a. windmolens en landgebruik
- Druk op de biodiversiteit door veranderend klimaat
- Landbouwtransitie
- Natuurbeschermingswet
- Schaarste grondstoffen en personeel

Versterkte klimaatverandering

Meer kans op hittestress, droogte, watertekorten en/of wateroverlast met als gevolg toenemende schade

Warmte opgave

- Verplicht warmteprogramma voor eind 2026 (Wgiw - aanwijsbevoegdheid)
- Collectief boven individueel i.v.m. netcongestie
- Nieuw beleid rondom grondboringen ook i.r.t. drinkwater en warmtenetten
- Div. ontwikkelingen rond warmtenetten

- De gemeentelijke rol m.b.t. warmtebedrijf

Zon op dak

- Afschaffing salderingsregeling (per 1 januari 2027)
- Beleid van energieleveranciers, terugleverkosten

Grootschalige energie opwek

- Bezwaren vanuit de omgeving
- Veranderende wetgeving voor geluidhinder, slagschaduw, veiligheid en afstand.
- Aandacht voor kernenergie en waterkracht
- Aandacht voor batterij opslag
- Complexiteit van het implementeren van technieken als waterstof, kleine warmtenetten
- Kosten hernieuwbare energie dalen
- Circulariteit bij oplossingen

Tot slot

- Innovaties en nieuwe technologie
- Aandacht voor duurzaamheidsaspecten bij inkoop

4. Conclusie: duurzaamheid als breder thema

We zien dat niet alleen klimaatadaptatie, maar ook circulariteit en daarmee duurzaamheid in zijn geheel steeds meer impact krijgt op onze inwoners, ondernemers en organisaties. Zo ook in beleid en de gemeentelijke organisatie. De noodzaak voor duurzaamheid wordt versterkt door ontwikkelingen:

- Toenemende gevolgen van klimaatverandering
- Het opraken van grondstoffen en hulpbronnen
- Groeiende noodzaak voor energieonafhankelijkheid
- Voldoen aan veranderende nationale en internationale wet- en regelgeving
- Er nieuwe ontwikkelingen zijn die niet binnen de huidige visie passen

De vraag is dan: Geeft de klimaatvisie 2020 nog voldoende houvast in deze veranderende omgeving? Immers, de klimaatvisie 2020:

- Is vooral gericht op CO2-beperking via een energie- en warmtetransitie, terwijl de gestelde doelen om een bredere maatschappelijke kijk vragen. Duurzaamheid is inmiddels, met onderwerpen zoals klimaatadaptatie en circulaire economie, veel meer dan dat.
- Stelt hoge ambities en doelen, maar geeft geen houvast voor het pad daar naartoe. Bijvoorbeeld: Buren wil in de regio in de overgang naar een circulaire economie in 2030 koploper zijn.
- Bevat achterhaalde doelen, die door ontwikkelingen of wetgeving zijn veranderd. Zo staat in de klimaatvisie voor Buren: zon en wind in 2030 0,17 Twh. Uw raad heeft dit doel voor RES1.0 op 17 juni 2021 geamendeerd bijgesteld door af te zien van plaatsing van grote windmolens.
- Is niet meer volledig. De klimaatvisie maakt geen koppeling naar nieuwe thema's, zoals energie armoede, kernenergie en netcongestie. Op deze gebieden zijn wel ontwikkelingen geweest. Denk aan: de aanpak netcongestie, uw motie kernenergie, de aanpak bestaanszekerheid met de uitvoering via [EnergieVitaal](#).

Conclusie: Duurzaamheid ontwikkelt zich als een ingrijpende beleidsontwikkeling met een brede maatschappelijke impact. Dat vraagt om een andere houding, gedrag en denkwijze.

5. Vervolg: beeldvormende avond over vijf thema's

Het college wil u vroegtijdig meenemen bij vijf toekomstige thema's. In een eerste beeldvormende avond informeert portefeuillehouder Martine de Bas u over de stand van zaken en ontwikkelingen - zoals hierboven ook te lezen is in deze notitie. We gaan daarna vijf thema's met elkaar verkennen aan de hand van de vraag: Op welke wijze wilt u vanuit uw kaderstellende, controlerende en/of volksvertegenwoordigende rol als raad betrokken worden bij deze thema's? We gaan deze avond met elkaar niet in op de inhoud van de thema's.

Te bespreken ontwikkelingen in de beeldvormende avond

Tijdens de beeldvormende avond van 11 juni nodigen we uw raad uit om in verschillende rondes aan te schuiven bij vijf tafels met elk een eigen thema. Hieronder een korte omschrijving van deze thema's. In bijlages 2 t/m 6 kunt u een verdieping per thema vinden, we raden u aan daar kennis van te nemen voor 11 juni. Daar staat ook aan welke toekomstige keuzes en dilemma's u kunt denken.

5.1. Lokale initiatieven en de rol van de gemeente

Het energiesysteem van Nederland is ingrijpend aan het veranderen, net als de manier van verwarmen. We weten dat dat om een uitbreiding van het bestaande elektriciteitsnetwerk vraagt en dat er waar mogelijk warmtenetten aangelegd gaan worden. Het energiesysteem gaat ook een decentrale karakter krijgen met meer lokale opwek, opslag en het lokaal uitwisselen van elektra en warmte. Dit wordt versterkt door twee (wettelijke) ontwikkelingen die ruimte bieden aan lokale ontwikkelingen als: een warmtebedrijf en energiegemeenschappen. De gemeente en daarmee de gemeenteraad spelen een belangrijke rol in een reeks keuzes om aan beide ontwikkelingen invulling te geven. Bijvoorbeeld als het gaat om de ontwikkeling en het latere beheer van een lokaal dergelijke initiatieven. Hoe wilt u dat wij u voorbereiden op deze keuzes? Hoe wilt u betrokken blijven?

In [bijlage 2](#) is een verdieping van bovenstaande opgenomen.

5.2. De gemeentelijke rol in het warmteprogramma en wijkuitvoeringsplannen

Vanuit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (wgiw, beoogde inwerkingtreding 1 januari 2026) zijn gemeenten verplicht een warmteprogramma op te stellen en uiterlijk op 31 december 2026 te hebben vastgesteld. In het warmteprogramma staan de uitgangspunten die we als gemeente Buren belangrijk vinden bij de warmtetransitie. In Buren hebben we al een actueel warmteplan 2024-2026. Met het warmteprogramma zal deze worden geactualiseerd. In het warmteprogramma staat de visie en de uitgangspunten. In het wijkuitvoeringsplan wordt dit omgezet in een concreet plan voor een wijk. Wat gaat het kosten, wat is het alternatief voor aardgas in deze wijk, wanneer gaat de aardgaskraan dicht in deze wijk, hoe kunnen inwoners deze omschakeling financieren. Het wijkuitvoeringsplan is een onverplicht onderdeel van het aardgasvrij maken van een buurt. Het warmteprogramma is een verplicht programma onder de omgevingswet. Het ligt vast op welke manier uw raad wordt betrokken bij programma's. Het college stelt het warmteprogramma vast, de raad bepaalt op voorhand de kaders via een startnotitie. Ook bij het opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan wordt de raad betrokken. Op welke manier wil uw raad betrokken worden tussen warmteplan en uitvoeringsplan? Hoe wilt u dat we keuzes aan u voorleggen?

In [bijlage 3](#) is een verdieping van bovenstaande opgenomen inclusief een voorbeeld en casus.

5.3. Inclusieve transitie: iedereen doet mee?!?

We zien nu dat de energietransitie vooral voor de 'happy few' bereikbaar is. Hoe gaan we er nu en in de toekomst voor zorgen dat ook de minder bedeelden in de samenleving mee kunnen met deze transitie? Als deze groep niet wordt ondersteund zullen ze niet profiteren van de energietransitie. Daarnaast zal deze groep achterblijven en daardoor te maken krijgen met hogere energiekosten. Deze doelgroep heeft op dit moment de aandacht van uw raad via de motie bestaanszekerheid waarbij de mensen die dit het hardst nodig hebben worden ondersteund. Dit blijven we doen de komende jaren, bijvoorbeeld met de aanpak energiearmoede. We zetten ook in op ondersteuning voor deze groep met onze partners, zoals het energieloket en de woningcorporaties. Waar nodig zal de raad dan om aanvullende middelen worden gevraagd. Nu dat we steeds concreter aan de slag gaan met warmte en energie, verdient de dreigende groep achterblijvers steeds meer aandacht. Uw raad kan hier een standpunt innemen: hoe gaan we deze groep verder ondersteunen. Hoe ziet u uw rol voor u bij het bepalen van de inzet op dit thema?

In [bijlage 4](#) is een verdieping van bovenstaande opgenomen.

5.4. Ketensamenwerking in de circulaire economie

Circulaire economie wordt een steeds belangrijker thema. Dat komt onder andere door wet- en regelgeving zoals het Circulair Materialenplan (CMP), uitwerkingen van nationaal beleid, een tekort aan grondstoffen en materialen, stijgende grondstofprijzen, kansen voor nieuwe business cases of 'gewoon' bewustwording. Iedere gemeente heeft de doelstelling om in 2050 circulair te zijn. Het rijk is momenteel bezig met het maken van afspraken met de VNG over circulaire economie en ook provincie Gelderland heeft contact met ons gezocht om een bestuurlijk kennismakingoverleg over dit thema in te plannen. Daarnaast maken andere partners als VNO-NCW, het [Living Lab Rivierenland](#) [Circulair](#), ODR, Avri en Regio Rivierenland steeds meer verbinding met ons op dit thema. De verwachting is daardoor dat circulaire economie op termijn vaker een verplichting wordt en de vrijblijvendheid eraf gaat. Dit geldt niet alleen voor overheden, maar ook voor bedrijven. Het zou kunnen zijn dat het steeds meer voordelen heeft om ons gezamenlijk te positioneren en bestuurlijke slagkracht op te organiseren. Uw rol is bepalend voor wat er regionaal kan qua samenwerking, maar ook wat er in de gemeente al gebeurt. Welke rol ziet u voor uzelf in de regionale samenwerking over circulaire economie?

In [bijlage 5](#) is een verdieping van bovenstaande opgenomen.

5.5. Groeiende aandacht voor klimaatadaptatie en leefbaarheid

Klimaatadaptatie is een veelomvattend thema. Hiervoor zijn landelijke richtlijnen opgesteld, die op regionaal niveau zijn uitgewerkt naar het [Gelders Kader Leefbare Verstedelijking](#). In dit Gelders Kader wordt klimaat gekoppeld aan voor de hand liggende onderwerpen zoals hitte, te lage en te hoge waterstanden en drinkwatervoorzieningen. Maar dit kader kijkt ook naar:

- Gezondheid (door te hoge temperaturen in de kernen maar ook in sociale woningbouw);
- Voldoende groen voor koelte,
- Voldoende groene omgeving om beweging te stimuleren.
- Groene ontmoetingsplaatsen en participatie door buurtgroen en adoptiegroen.
- Praktische normen als de 3-30-300-regel

De regionale werkgroep klimaatadaptatie heeft het voorstel om het Gelders kader leefbare verstedelijking als intentieovereenkomst aan te nemen. De vraag is nu hoe de raad haar rol hierbij ziet en hoe ze dit behandeld wil hebben. Dit om eventueel als raad aanvullende ambities te ontwikkelen zoals dat eerder is gedaan met de motie voor een stimuleringsregeling voor particuliere klimaatadaptatieve maatregelen. Daarom leggen we nu voor welke rol de gemeenteraad hierbij voor zich ziet bij het bepalen van de inzet op dit onderwerp.

In [bijlage 6](#) is een verdieping van bovenstaande opgenomen.

6. Vervolg op de beeldvormende avond

De beeldvormende avond van 11 juni heeft als primair doel u te informeren en mee te nemen in de ontwikkelingen rond duurzaamheid. We sturen u na de beeldvormende avond een samenvatting en beeld van wat besproken is op 11 juni via de griffie. Daarnaast nemen we uw input en aandachtspunten vanuit de gesprekstafels mee in de uitwerking van de verschillende thema's. Elk thema heeft een eigen dynamiek en een ander tijdspad als het gaat om wanneer het verder besproken kan worden en/of als voorstel aan uw raad wordt voorgelegd. Voor een aantal ontwikkelingen kan dat bijvoorbeeld pas in de loop van 2026 zijn.

Bijlage 1. Overzicht van gerealiseerde acties Klimaatvisie 2020

2.1. Algemene thema-overkoepelende doelen

2030: CO2 reductie uitstoot 55% ten opzichte van de uitstoot van 1990.

2050: Als gemeente klimaatneutraal zijn.

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
Duurzame afspraken met de woningbouwcorporaties	Doorlopend
Onderzoek naar kennis en innovatiecentrum verduurzaming fruitteelt, opzetten lokale innovatie commissie, inzet van onderwijs bij innovatie.	Niet gerealiseerd > wel deelname aan Living Lab Circulair .
Adviescommissies duurzaamheid per kern (doel 4 in 2022)	Niet gerealiseerd

2.2. Energietransitie (opwek)

2030: doelstelling voor Buren zon en wind (0,17 Twh)*

2050: 80% van alle daken van woningen heeft zonnepanelen

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
4 Energiecafés en Kinderklimaattop in 2020	Afgerond
Strategische denkkopers klimaat richting RES1.0 en verder	RES1.0 vastgesteld • 2020: Concept RES • 17 juni 2021: Regionale Energiestrategie (RES) 1.0
Beleidskader zon- en wind	Beleid ontwikkeld, toe aan actualisatie • Januari 2021: het beleidsplan voor het zon- en windbeleid • 15 juni 2021: ruimtelijke kaders voor grote en kleinschalige (lokale en innovatieve) initiatieven. • 15 juni 2021: participatiekaders voor grote en kleinschalige (lokale en innovatieve) initiatieven. • 2022: Beleidskader kleine windmolens • Juli 2023: Raadsinitiatief ruimte bieden voor Local4Local • November 2023: Ruimtelijke kaders en zon- en windbeleid geactualiseerd met: - Inbrengen nieuwe categorie initiatieven: Local4Local - Het begrip 'multifunctioneel gebruik' nader omschreven - Een evaluatie van het beleidskader in 2025 - Het extra beschikbaar stellen van 5 ha voor lokale en innovatieve initiatieven specifiek voor plan Essenbos. Totaal 30 ha voor lokale en innovatieve initiatieven.
Inzet Energiecoöperatie	Doorlopend
Regionale afstemming initiatieven, regionale strategieën RES	Doorlopend
Zon op (bedrijfs)daken	4 april 2023: Actieplan Zon op dak 2023 – 2025: stimuleren van zonnepanelen Actieplan zon op dak. 22 november 2023: Opstart en bijdrage aan Duurzaam Ondernemers EnergieTeam (DOE)
Omgevingsfonds Buren	September 2023: officiële start Omgevingsfonds duurzame energie Buren

2.3. Energiebesparing

Geen concrete doelen opgenomen in klimaatvisie

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
Opening Energieloket en opbouwwerk	Geopend, doorlopend contact en jaarlijkse subsidieverstrekking. Vanaf 2021 Professionalisering en uitbreiding Energieloket (webinars, vragen, woningdossier)
Onderzoek naar duurzaamheidslening*	Onderzoek gestart maar op dit moment on hold i.v.m. gelijkwaardig aanbod www.energiebespaarlening.nl inclusief 0% lening.
	2023: beleid Isoleren, besparen en meer beleid tot 2040
	2024: Uitvoering NIP-subsidie voor isolatie

2.4. Warmtevisie

2050: Alle kernen aardgasvrij

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
2020: start warmtevisie	Afgerond • 2021: Warmteplan 1.0 (2022-2024) • 2023: Warmteplan 2.0 (2024-2026)
Inwonersgroepen oprichten om mee te denken over aardgasvrij worden in hun kern.	• 2022: inwonersgroep in Lingemeer • 2023: inwonersgroep in Maurik • Klankbordgroep warmte gestart

2.5. Klimaatadaptatie

De gemeente blijft een prettig verblijfsklimaat hebben, waar klimaatverandering minimale invloed heeft op de gezondheid en het welzijn van inwoners. Inwoners en bedrijven in Buren kennen hun eigen verantwoordelijkheden en weten welke handelingsmogelijkheden zij zelf hebben.

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
Regionale afstemming initiatieven, regionale strategieën KAR	Doorlopend • De Regionale (klimaat) Adaptatie Strategie (RAS) Rivierenland. • Rivierenland Klimaatbestendig Samenwerkingsagenda 2021-2023 • Rivierenland Klimaatbestendig Samenwerkingsagenda 2024-2030
Vaststellen van RAS en LAS	Lokale vertaling van RAS • Lokale Adaptatie Strategie (LAS). • Het uitvoeringsplan Klimaatadaptatie Deel 1 2022 • Het maatregelenplan voor het vergroten van neerslagbestendigheid • Het plan Klimaatbewust Buren over de informatievoorziening richting inwoners
Tegengaan verharding tuinen en openbare ruimte	Doorlopend Deelname aan NK tegelwippen
Natuurlijke schoolpleinen stimuleren	2024: Duurzaam schooldebat en integrale schoolpleinensubsidie

2.6. Circulaire economie

2020: Landelijke doelstelling: 100 kg restafval per persoon per jaar.

2020: Regionale doelstelling AVRI 75 kg per jaar, realisatie waarschijnlijk 66 kg per persoon.

2025: 30 kg restafval per persoon

2030: Buren als koploper in de overgang naar een circulaire economie

2050: Een volledig circulaire economie, geen restafval

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
	2023: Startnotitie circulaire economie 2024-2029
Zie paragraaf 2.1	Opstart Living Lab Circulair Rivierenland

2.7. Verduurzaming eigen organisatie

2025: Voor dienstreizen gebruik maken van elektrisch vervoer.

2027: Een klimaatneutrale gemeentelijke organisatie.

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
Plan verduurzamen eigen organisatie	2023: Standaard paragraaf in college en/of raadsvoorstellen 2023: Overstap wegwerpbekers naar herbruikbaar 2024: Medewerker 'doorontwikkeling duurzaamheid'
Pilot deelauto's	Afgewezen door HR
Stimuleren fietsen en carpool	Er zijn carpoolapps, maar nog geen IKB dat ingezet mag worden voor de aanschaf van een fiets.

2.8. Integratie in ander beleid

De missie van de klimaatvisie 2020 omschrijft: 'Buren ontwikkelt zich als een plattelandsgemeente waar duurzaamheid altijd onderdeel is van de activiteiten.' Een aantal andere thema's worden concreet in de klimaatvisie 2020 genoemd (zie hieronder). Andere thema's niet, zoals: biodiversiteit, energiearmoede, energieopslag, kernenergie en netcongestie zijn niet opgenomen in de huidige visie.

Actie Klimaatvisie 2020	Gerealiseerd?
Beleid laadpalen	Oktober 2020: Beleidsnota Juni 2021: Beleidsregel
Beleid duurzame mobiliteit	GVVP Parkeerbeleid
Duurzaamheid integreren in ander beleid, zoals, inkoop, EZ en IBOR	Omgevingsvisie Traject en startsubsidie energiebesparing bij maatschappelijk vastgoed Duurzaamheid opgenomen in kernagenda's MVOI ondertekend Grondbeleid Toekomstig biodiversiteitsbeleid
Duurzame maatregelen stimuleren bij nieuwbouw	Duurzaamheid heeft een adviesplek in regiekamer voor woningbouwontwikkelingen en de bestemmingsplanwijzigingen Voor nieuwbouw geen extra eisen dan landelijk
Duurzame maatregelen bij renovatie van openbare ruimte	Aandacht bij vernieuwing IBOR
Verduurzamen monumenten	Doorlopend bv. dec. 2023 reizende tentoonstelling in Poorthuis Buren, flyer over monumentverduurzaming bij verhuizing, informatie op www.buren.nl/monumenten , Dakvlakkenkaart zonnepanelen beschermd stadsgezicht Buren.

Bijlage 2. Thema: Lokale initiatieven en de rol van de gemeente

Het energiesysteem van Nederland is ingrijpend aan het veranderen. Waar elektriciteit tot voor kort vooral centraal werd opgewekt, wordt het steeds meer decentraal opgewekt met meer duurzame bronnen als zon en wind. Omdat we in 2050 ook van gas af moeten zijn, verandert ook de manier van verwarmen en dat bij voorkeur met lokale warmtebronnen. Al met al stijgt de vraag naar elektriciteit voor de wonen, werken en mobiliteit en dat niet alleen door de verduurzaming.

We weten dat dat om een uitbreiding van het bestaande netwerk vraagt. Maar er is meer! Het energiesysteem gaat ook een decentraler karakter krijgen met meer lokale opwek, opslag en het lokaal uitwisselen van elektra en warmte. Dit wordt versterkt door twee (wettelijke) ontwikkelingen die ruimte bieden aan lokale ontwikkelingen als: een warmtebedrijf en energiegemeenschappen. Zo zal het energiesysteem van de toekomst bestaan uit functies die lokaal opwek, transport en opslag van elektra en warmte met elkaar gaan verweven tot een meer decentraal energiesysteem.

De twee (wettelijke) ontwikkelingen:

1. Het warmtebedrijf

Met de warmte transitie zal er niet meer via het gasnet warmte geleverd worden. Het streven is dat zoveel mogelijk te doen via een warmtenet door een warmtebedrijf. Op dit moment zijn deze warmtebedrijven vaak nog in handen van een commerciële partij. Met de komende WCW (wet collectieve warmte) moeten alle warmtenetten met > 1500 aansluitingen een warmtebedrijf met publiek meerderheidsbelang kennen. Bij warmtenetten onder de 1500 aansluitingen geldt deze verplichting niet. De gemeente kan hier wel kiezen voor een publieke invulling, maar als ze daar niet voor kiest zal het college van B&W een andere partij een ontheffing (= vergunning) moeten geven. Nou gaat het in Buren om dergelijke kleinere warmtenetten en de vraag is nu: Als er in de gemeente Buren een warmtenet komt, wat voor partij legt deze aan en wie beheert het na de aanleg? Daarmee dus ook de vraag welke rol wil de gemeente daarbij spelen? In het warmteplan 2024-2026 staat dit ook als aandachtspunt voor de Raad. Dit met vragen als:

- Wil de gemeente dat er voor Buren een publiek warmtebedrijf komt? Welke vorm en grootte moet die dan nemen: Gemeentelijk, Regionaal, Gelders Warmte Infrabedrijf of anders?
- Kiest het bijvoorbeeld hierbij voor mede financiering in een warmtebedrijf?
- Welke rol kunnen/mogen Warmte initiatieven als inwonersinitiatief hierbij spelen?

2. Energiegemeenschappen

De andere ontwikkeling betreft lokale energiegemeenschappen met lokale energie voor en door inwoners. Bij de inwerkingtreding van de Energiewet (1 januari 2026) kunnen inwoners, kleine ondernemingen en eventueel ook lokale overheden een energiegemeenschap oprichten om zelf een stabiele, lokale energie tegen kostprijs op te wekken, te verdelen, op te slaan en te gebruiken. Zo zorgen energiegemeenschappen er voor, dat lokale energie ten goede komt aan de lokale gemeenschap. Het gaat dan om de energie zelf en de financiële opbrengsten ervan.

Een meerwaarde van decentrale netwerken en energiegemeenschappen is ook dat ze door het lokaal in "balans brengen" van vraag en opwek/opslag het net kunnen ontlasten.

Werken aan dit energiesysteem is nog pionieren en continu in ontwikkeling. Zo wordt de wet nu uitgewerkt in praktische regels in een AMVB. Deze is naar verwachting eind dit jaar klaar. Hierin zullen nadere regels/criteria staan over bijvoorbeeld: wat "lokaal" is, hoe energie delen moet werken, hoe een energiegemeenschap moet worden bestuurd, etc.

De vraag is ook welke rol de gemeente in de ontwikkeling van energiegemeenschappen wil hebben. Een energiegemeenschap en daarmee de lokale energievoorziening zijn dan lokaal eigendom met een eventueel deels eigen netwerk met kabels en leidingen. Dit wordt nu nog verder in regelgeving uitgewerkt onder andere als het gaat om een geborgd netwerk beheer.

Van de gemeente vraagt dit om haar rol te bepalen met vragen als:

- Wil de gemeente de oprichting van energiegemeenschappen ondersteunen? Zo ja, op welke manier: financieel, organisatorisch, communicatie, etc. ?
- Welke rol neemt de gemeente bij/in een energiegemeenschap: Wil ze ook zelf deelnemen?
- Wil de gemeente het initiatief nemen een energiegemeenschap op te zetten?

=> Één gecombineerd warmte bedrijf en energiegemeenschap ligt niet voor de hand omdat het verschillende wettelijke kaders zijn en ze elk een andere ontwikkelingsdynamiek hebben.

Dilemma's

Voor de juiste beeldvorming over deze beide ontwikkelingen ook is ook aandacht nodig voor:

- Energiegemeenschappen zijn gericht op gebruik van lokaal opgewekte energie. Dat kan dus betekenen dat er ook ruimte moet zijn voor lokale energie opwek en die gefaciliteerd moet worden. Een voordeel hierbij is wel dat het draagvlak voor deze energie van, voor en door inwoners er mogelijk wel is. Positief kan zijn, dat het de netcongestieproblematiek kan ontlasten. Dat laatste geldt overigens in de meeste gevallen ook voor kleine warmtenetten.
- De ontwikkelingen hebben elk een eigendynamiek en vragen ook dat landelijk duidelijkheid gegeven wordt. Voor de energiegemeenschappen is dat de uitwerking van de AMVB eind dit jaar. Rond warmtebedrijven en kleine warmtenetten is duidelijkheid nodig over landelijke financiering mogelijkheden vanuit het warmtefonds en provinciaal wat betreft de rol die het GWIB kan spelen.

Betrokkenheid Raad

Dat zal nu nog een combinatie van informeren, meedenken en oriënteren want op korte termijn is er nog geen besluit gevraagd en kan de raad op onderdelen in de ontwikkeling meegenomen worden. Bijvoorbeeld rond warmteprojecten, woningbouw of de visie energieopslag die in voorbereiding is. Ook is te denken aan een beeldvormende of informerende raad met mogelijk daarna verdere verkennende bijeenkomsten. Op termijn zal wel een richtinggevende beleidslijn gevraagd worden over de gemeentelijke rol t.a.v. warmtebedrijf en/of energie gemeenschappen. Dat mede afhankelijk van het moment waarop lokale initiatieven op een van beide terreinen concreet realiseerbaar worden.

Samenvattend

Met dit thema willen we ons met name richten op het warmtebedrijf en de energiegemeenschappen. Dan gaat het om de ontwikkeling en het latere beheer van een lokaal warmte net of energie initiatieven. Op basis van het voorgaande leidt dat tot vragen als het gaat om de rol van de gemeente:

Wat betreft het warmtebedrijf gaat het om vragen als:

- Wil de gemeente dat er voor Buren een publiek warmtebedrijf komt? Welke vorm en grootte moet die dan nemen: Gemeentelijk, Regionaal, Gelders Warmte Infrabedrijf of anders?
- Kiest het bijvoorbeeld hierbij voor mede financiering in een warmtebedrijf?
- Welke rol kunnen/mogen Warmte initiatieven als inwonersinitiatief hierbij spelen?

Wat betreft het energiegemeenschappen gaat het om vragen als:

- Wil de gemeente de oprichting van energiegemeenschappen ondersteunen? Zo ja, op welke manier: financieel, organisatorisch, participatie, communicatie?
- Welke rol neemt de gemeente bij/in een energiegemeenschap: Wil ze ook deelnemen?
- Wil de gemeente het initiatief nemen een energiegemeenschap op te zetten?

Kortom: Gaat de gemeente een energiegemeenschap en/of warmtebedrijf faciliteren dan wel zelf realiseren? Welke rol en financiële betrokkenheid neemt de gemeente daarbij? Kan dat ook regionaal of provinciaal ondergebracht worden? Vragen die een antwoord vragen om aan lokale initiatieven als gemeente ruimte te kunnen gaan geven.

Tot slot

Het is voor inwoners met duurzame lokale initiatieven nodig dat de raad zich over deze vragen buigt. Die initiatieven zijn zich al aan het ontwikkelen. Als de raad zich daar niet op een passend moment over uitspreekt levert dat vertraging op en frustratie bij actieve inwoners met een initiatief. Gelet op ontwikkelingen bij andere pionierende gemeenten die hun rol al aan het bepalen zijn, zijn er daarvoor zeker mogelijkheden. Wel is het verstandig om hierbij ook de regionale samenwerking te verkennen. Dit met het oog op een efficiënte aanpak en een afgestemde ontwikkeling.

Noot

Wet collectieve Warmte (WCW). *Waarschijnlijk wordt inwerkingtreding WCW vanaf 1 januari 2026 niet gehaald.

Bijlage 3. Thema: De gemeentelijke rol in het warmteprogramma en wijkuitvoeringsplannen

Vanuit de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (wgiw, beoogde inwerkingtreding 1 januari 2026) zijn gemeenten verplicht een warmteprogramma op te stellen en uiterlijk op 31 december 2026 te hebben vastgesteld. Het college stelt het warmteprogramma vast. In het warmteprogramma staan de uitgangspunten die we als gemeente Buren belangrijk vinden bij de warmtetransitie. In dit programma leggen gemeenten hun plannen vast over welke buurten overgaan van aardgas op een duurzamer alternatief voor de komende 10 jaar. Daarin staat niet alleen op welke termijn welke buurt aan de beurt is, maar ook aan welke oplossingen wordt gedacht. De zogenoemde voorkeursoplossing. In Buren hebben we al een actueel warmteplan 2024-2026 waarin wat dat betreft een eerste stap gezet wordt. Met het warmteprogramma zal deze worden geactualiseerd. Met een vastgesteld warmteprogramma kan er daarna via een uitvoeringsplan een concreet plan uitgewerkt voor deze buurt(en). Het idee is om in dit warmteprogramma het warmteplan 2024-2026 en het beleidsplan 'isoleren, besparen en meer', te combineren. Dit zorgt voor meer overzicht van verschillende onderdelen binnen het thema verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Het wijkuitvoeringsplan is een onverplicht onderdeel van het aardgasvrij maken van een buurt. In het warmteprogramma wordt de visie bepaald en de uitgangspunten. In het wijkuitvoeringsplan worden deze keuzes omgezet in een concreet plan voor een wijk. Wat gaat het kosten, wat is het alternatief voor aardgas in deze wijk, wanneer gaat de aardgaskraan dicht in deze wijk, hoe kunnen inwoners deze omschakeling financieren. Allemaal vragen die in een uitvoeringsplan worden beantwoord.

In de gemeente Buren loopt op basis van het warmteplan 2024-2026 in Maurik een warmteproject. Het is het zaak daar aan de slag te gaan met het uitvoeringsplan. Echter, daarvoor is het nodig dat richting wordt gegeven. Op basis van die ervaring blijkt dat voor het ontwikkelen van een uitvoeringsplan op basis van het warmteplan/het warmteprogramma een tussenstap zit: een behoefte aan richting bij een aantal keuzes. Het gaat dan bijvoorbeeld om gemeentelijke doelen en betrokkenheid bij de verdere ontwikkeling, de financiële mogelijkheden, relatie met netcapaciteit, etc. Kortom wat kaders waarbij een rol voor de raad is weggelegd.

De uitkomsten hiervan zijn bepalend voor de inhoud van het op te stellen uitvoeringsplan en nodig om te bepalen voor welk alternatief voor aardgas gaan we het uitvoeringsplan opstellen samen met een projectgroep met inwoners

Betrokkenheid raad: Het warmteprogramma is een verplicht programma onder de omgevingswet. Het ligt al vast op welke manier de raad wordt betrokken bij programma's. Het college stelt het warmteprogramma vast de raad bepaalt op voorhand de kaders middels een startnotitie.

Ook bij het opstellen en uitvoeren van een uitvoeringsplan wordt de raad betrokken.

De vraag is hoe de raad daarbij betrokken wil zijn. Wil zij dat de keuzes aan haar worden voorgelegd, is dat door middel van een beeldvormende avond waarna besluitvorming volgt of is een informatieve ronde voldoende? Of is er behoefte aan een andere vorm met een actievere betrokkenheid van de raad vooraf?

Voorbeeldcasus Maurik. De raad heeft besloten in het warmteplan 2022-2024 om in Maurik een onderzoek te doen naar een warmtenet. Daar is een haalbaarheidsonderzoek voor gedaan. Hieruit komt naar voren dat een warmtenet op midden temperatuur potentie heeft op basis van kosten maar dat een warmtenet op lage temperatuur mogelijk wat duurzaamheid betreft toekomstbestendiger is. Daarnaast is de individuele warmtepomp een realistisch alternatief. De raad zou in gesprek kunnen gaan over deze drie mogelijkheden. Welke aspecten vindt de raad belangrijk bij een warmte alternatief? En welk alternatief gaan we verder uitzoeken ten behoeve van het uitvoeringsplan? Wil de raad hierover meebeslissen en op welke manier?

Bijlage 4. Thema: Inclusieve transitie: iedereen doet mee?!?

Mensen die niet mee kunnen komen met de energietransitie

We zien nu dat de energietransitie vooral voor de 'happy few' bereikbaar is. Hoe gaan we er nu en in de toekomst voor zorgen dat ook de minder bedeelden in de samenleving mee kunnen met deze transitie? Extra ondersteuning voor deze doelgroep is nodig.

Deze inwoners kunnen de verandering niet kunnen bijbenen doordat ze niet het kapitaal of andere zaken hebben in om mee te kunnen doen. De transitie is voor hen daardoor een te grote en te moeilijke stap. Je moet in staat zijn om mee te kunnen doen in de energietransitie.

De groep inwoners die niet mee kunnen in de energietransitie vanwege onvoldoende financiële middelen, verdient extra aandacht. Nu al, door middel van het aanpakken van energiearmoede en andere regelingen, maar straks nog meer. Deze groep komt moeilijk mee als zij hun huis moeten gaan verduurzamen en moeten overstappen op een alternatieve verwarming. Zij profiteren hierdoor niet van de voordelen van de transitie, zoals lagere energierekeningen en beter binnenklimaat in hun woning. Voor hen is daarnaast deze weg moeilijker te bewandelen dan voor de mensen die al jaren zonnepanelen hebben en de juiste subsidies weten te vinden.

Naast dat deze groep de voordelen mist, krijgt deze groep ook steeds meer te maken met de kosten van achterop raken. De verwachting is dat de gasprijzen de komende jaren gaan toenemen. Hoe meer mensen de overstap maken naar een andere manier van verwarmen, hoe minder mensen aardgas gebruiken. Dit zal ook een effect hebben op de prijs voor gas. Minder mensen betalen dan namelijk aan het in standhouden van het gasnet. Dit geldt ook voor stroom, waar de netkosten toenemen. Als je dan geen eigen zonnepanelen hebt en dus veel afneemt van het stroomnet, gaat deze groep dus meer betalen.

De gemeente zet zich al op diverse manieren in om deze groep te ondersteunen in de energietransitie. Zo ondersteunen we het energieloket Buren, die mensen ondersteunt in het nemen van verduurzamingsmaatregelen. Ook hebben we een aanpak energiearmoede, waarin we onder andere bijdragen aan isolatiemaatregelen en een energiecoach inzetten. Deze aanpak blijven we verder ontwikkelen en uitbreiden. Daarnaast zoeken we op dit vlak ook de samenwerking op met woningcorporaties. Bijvoorbeeld rond zonnepanelen en deze ondanks het afschaffen van salderen aantrekkelijk houden voor huurders. Daarnaast zetten de woningcorporaties zich ook in richting het rijk om de huurbevriezing ongedaan te maken en daarmee huurwoningen kunnen blijven verduurzamen. Meer inzet vanuit de gemeente op dit onderwerp is echter mogelijk.

Betrokkenheid Raad

deze doelgroep heeft op dit moment al de aandacht van de raad. Een aantal jaar geleden is de motie bestaanszekerheid aangenomen waarbij de mensen die dit het hardst nodig hebben worden ondersteund. Dit blijven we ook doen de komende jaren. Waar nodig zal de raad dan om extra geld worden gevraagd.

De raad zal hier bij een standpunt kunnen innemen hoe deze groep verder moet worden ondersteund. Hoe ziet de gemeenteraad een rol voor zich bij het bepalen van de inzet op dit thema? Wil de raad hier structureel geld voor vrijmaken? Hoe wil de raad hierin een rol spelen? Willen we hier mensen voor aannemen die deze groep inwoners verder ondersteunt?

Bijlage 5. Thema: Ketensamenwerking in de circulaire economie

Circulaire economie wordt een steeds belangrijker thema. Dat komt onder andere door wet- en regelgeving zoals het Circulair Materialenplan (CMP), uitwerkingen van nationaal beleid, een tekort aan grondstoffen en materialen, stijgende grondstofprijzen, kansen voor nieuwe business cases of 'gewoon' bewustwording. Iedere gemeente heeft de doelstelling om in 2050 circulair te zijn. Het rijk is momenteel bezig met het maken van afspraken met de VNG over circulaire economie en ook provincie Gelderland heeft contact met ons gezocht om een bestuurlijk kennismakingoverleg over dit thema in te plannen. Daarnaast maken andere partners als VNO-NCW, het [Living Lab Rivierenland Circulair](#), ODR, Avri en Regio Rivierenland steeds meer verbinding met ons op dit thema. De verwachting is daardoor dat circulaire economie op termijn vaker een verplichting wordt en de vrijblijvendheid eraf gaat. Dit geldt niet alleen voor overheden, maar ook voor bedrijven.

Tot nu toe hadden wij ambtelijk overleg met onze buurgemeenten om kennis uit te wisselen. Door de groeiende interesse in de circulaire economie zou het kunnen zijn dat het steeds meer voordelen heeft om ons gezamenlijk te positioneren en bestuurlijke slagkracht op te organiseren. Het zelfsturend vermogen wordt hierdoor ook groter. Het ons niet laten overkomen, maar zelf de regie pakken en duidelijk maken welke thema's voor ons als Buren en regio belangrijk zijn nu het nog mogelijk is om zelf keuzes te maken. Gezamenlijk is er meer ruimte om 'uit te testen' of kosten te besparen op nieuwe projecten. Ook biedt samenwerking kansen voor het bedrijfsleven en inwoners in onze regio. Daarnaast kan gemeente Buren niet volledig circulair worden als andere partners dit niet ook zijn. Wij zijn afhankelijk van de organisaties en bedrijven waarbij wij inkopen, uitbesteden en recyclen.

Betrokkenheid Raad

Uw rol is bepalend voor wat er regionaal kan qua samenwerking, maar ook wat er in de gemeente al gebeurt. Welke rol ziet u voor uzelf in de regionale samenwerking over circulaire economie?

Bijlage 6. Thema: Groeiende aandacht voor klimaatadaptatie en leefbaarheid

Klimaatadaptatie is een veelomvattend thema. Hiervoor zijn landelijke richtlijnen opgesteld, die op regionaal niveau zijn uitgewerkt naar het [Gelders Kader Leefbare Verstedelijking](#).

In dit Gelders Kader wordt klimaat gekoppeld aan voor de hand liggende onderwerpen zoals hitte, te lage en te hoge waterstanden en drinkwatervoorzieningen. Maar dit kader kijkt ook naar:

- Gezondheid (door te hoge temperaturen in de kernen maar ook in sociale woningbouw);
- Voldoende groen voor koelte,
- Voldoende groene omgeving om beweging te stimuleren.
- Groene ontmoetingsplaatsen en participatie door buurtgroen en adoptiegroen.
- Praktische normen als de 3-30-300-regel*

Klimaat wordt verder gekoppeld aan biodiversiteit: maatregelen die de grondwaterstand beïnvloeden, hebben ook impact op bijvoorbeeld weidevogels. Welke bomen het hier goed (blijven) doen, wordt mede bepaald door de grondwaterstand. Verder vereisen grotere neerslagextremen andere of aanvullende maatregelen voor waterberging bij teveel en juist te weinig water. Die maatregelen hebben weer impact op hoe we bouwen, waar we welke agrarische activiteit kunnen toestaan, en bijvoorbeeld hoe we parkeerplaatsen, wegen en schoolpleinen inrichten.

Het Gelders Kader Leefbare Verstedelijking dient, eenmaal vastgesteld, als richtlijn voor hoe we de openbare ruimte inrichten. Bijvoorbeeld door met bomen schaduwrijke wandel- en fietsroutes aan te leggen naar scholen en winkels. Of door wadi's gedeeltelijk met heemplanten te begroeien.

Betrokkenheid raad:

De regionale werkgroep klimaatadaptatie heeft het voorstel om het Gelders kader leefbare verstedelijking als intentieovereenkomst aan te nemen. De vraag is nu hoe de raad haar rol hierbij ziet en hoe ze dit behandeld wil hebben. Dit om eventueel als raad aanvullende ambities te ontwikkelen zoals dat eerder is gedaan met de motie voor een stimuleringsregeling voor particuliere klimaatadaptatieve maatregelen.

Daarom leggen we nu voor welke rol de gemeenteraad hierbij voor zich ziet bij het bepalen van de inzet op dit onderwerp.

Noot:

* de 3-30-300 regel is een streefnorm voor de hoeveelheid groen een gemeente in de bebouwde omgeving:

- * vanuit elk huis zie je (minimaal) 3 bomen;
- * 30% van de bebouwde omgeving valt in de schaduw van een boom
- * vanuit elke woning is op 300m afstand een verkoelend parkje te vinden.